

Проект фінансується
Європейським Союзом

Проект виконується
Міжнародною організацією праці

Проект ЄС-МОП

«Зміцнення адміністрації праці з метою покращення умов праці і подолання
незадекларованої праці»

Нормативно-правова база України з інспекції праці

Головні проблеми та рекомендації

Тристоронній семінар
Нормативно-правова база України з інспекції праці
21 червня 2018 р.

Антоніу Сантуш / António Santos
Менеджер проекту / Project manager

www.ilo.org/UkraineEUProject

1

- Контекст

2

- Ключова роль інспекції праці

3

- Мандат, функції, структура і організація Держпраці

4

- Функції інспекторів праці

5

- Повноваження інспекторів праці

6

- *Мораторії*

7

- Процес децентралізації

Контекст

Ключова роль інспекції праці

Мандат, функції, структура і організація Держпраці

Держпраці
має дуже
широкий і
амбітний
мандат і
коло
функцій

- 55 видів діяльності та напрямків правової компетенції, зокрема:
 - функції адміністрації праці
 - функції, що не стосуються адміністрації праці (наприклад, нагляд за ринком природного газу; гірничий нагляд; нагляд за об'єктами технічних регламентів; видача ліцензій на прийняття в експлуатацію, ремонт або реконструкцію промислових об'єктів; нагляд за діяльністю інших державних суб'єктів)
 - функції оператора ринку (наприклад, навчання, медичні огляди, атестація робочих місць і обладнання, перевірка знань)

Щоб підвищити ефективність і дієвість роботи Держпраці, їй слід зосередитися на функціях адміністрації праці, зокрема:

- 1) передати функції, не пов'язані з адміністрацією праці, відповідальним міністерствам (наприклад, Міністерству енергетики та вугільної промисловості, Міністерству економічного розвитку і торгівлі), залишивши за собою функції з трудових відносин і БГП у цих галузях;
- 2) передати функції оператора ринку приватному сектору, залишивши за собою повноваження щодо визначення правових вимог, процедур ліцензування, нагляду, інспектування і контролю.

Мандат, функції, структура і організація Держпраці

Структура і організація Держпраці

- Надто складна структура
- У Постанові КМУ № 96 (Положення про Держпраці) не визначені наступні аспекти:
 - внутрішня структура, функції та правова компетенція її логічних функціональних підрозділів
 - географічна організація та структура
 - місце і компетенція консультативно-дорадчих органів
 - відносини між Держпраці, Мінсоцполітики та іншими міністерствами і суб'єктами
 - перелік функцій інспекції праці та правової компетенції її спеціалізованих підрозділів

Щоб підвищити ефективність і дієвість роботи Держпраці, слід передбачити (у Постанові КМУ № 96):

- 1) простішу, більш горизонтальну і раціональну організаційну структуру та організацію на основі одночасної функціональної та географічної департаменталізації;
- 2) чіткіше визначення місця, внутрішньої структури, функцій та правової компетенції її логічних функціональних і географічних підрозділів, а також консультативно-дорадчих органів («Колегії» та «Громадської ради»);
- 3) визначення місця Держпраці у структурі Мінсоцполітики та її відносин (зокрема з іншими міністерствами і суб'єктами);
- 4) визначення функцій інспекції праці та правової компетенції її спеціалізованих структурних підрозділів.

Функції інспекторів праці

Функції та види діяльності інспекторів праці не визначені

- У законодавстві не зазначено, які функції з адміністрації праці є функціями з інспекції праці
- законодавство доручає функції з інспекції праці тільки «посадовим особам Держпраці» або «посадовим особам органів державного нагляду (контролю)», не згадуючи конкретно інспекторів праці (виняток: Постанова КМУ № 295)
- До інспекційних відвідувань можуть залучатися профспілки (за дозволом роботодавців) та організації роботодавців (Постанова КМУ № 295)
- Офіційні розслідування нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань проводяться «комісіями», а у певних випадках – роботодавцем і Фондом (Постанови КМУ №№ 1232 і 294).

Щоб підвищити ефективність та дієвість системи інспекції праці, слід розглянути такі кроки:

1. Передбачити у законодавстві, що інспекційні відвідування можуть проводити тільки інспектори праці.
2. Внести зміни до Постанов КМУ №№ 1232 і 294 з метою:
 - покладення правової компетенції на проведення офіційних розслідувань нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань виключно на інспекторів праці;
 - виключити положення про те, що спеціальні розслідування можуть проводитися роботодавцями та Фондом.
3. Затвердити «Положення про інспекцію праці», де визначити, зокрема:
 - функції інспекції праці та відповідні процедури;
 - види діяльності, компетенцію та повноваження інспекторів праці.
4. Затвердити «Положення про професію інспектора праці», де передбачити визначення професії «інспектор праці» та висвітлити такі аспекти:
 - вимоги щодо зайняття посади інспектора праці, добору та прийняття на роботу;
 - професійні категорії, посадові інструкції та оплати праці;
 - підвищення та просування по службі;
 - початкове і неперервне навчання;
 - дисциплінарні положення.
5. Об'єднати існуючі 3 категорії інспекторів праці в одну.

Повноваження інспекторів праці

Українські інспектори праці не мають повноважень, передбачених у Конвенціях МОП №№ 81 і 129 (Закон № 877-V від 5.04.2007 р. і Постанова КМУ від 26.04.2017 № 295)

- Українські інспектори праці не можуть проводити інспекційні відвідування: (1) без виконання встановлених вимог (підстави, наказ, посвідчення, реєстрація тощо); (2) без попереднього повідомлення; (3) у будь-яку годину доби (лише «у робочий час»); (4) за відсутності роботодавця чи його представника; (5) з тією регулярністю, в тому обсязі та з тією глибиною, які вони вважають необхідними.
- Українські інспектори праці не можуть: (1) накладати санкції, якщо роботодавці усунули порушення; (2) контролювати, заохочувати і забезпечувати дотримання вимог у роботодавців, які не зареєстровані; (3) припиняти роботу навіть у випадку неминучої загрози здоров'ю чи безпеці працівників.

Щоб забезпечити ефективність системи інспекції праці, слід розглянути питання про реалізацію таких заходів:

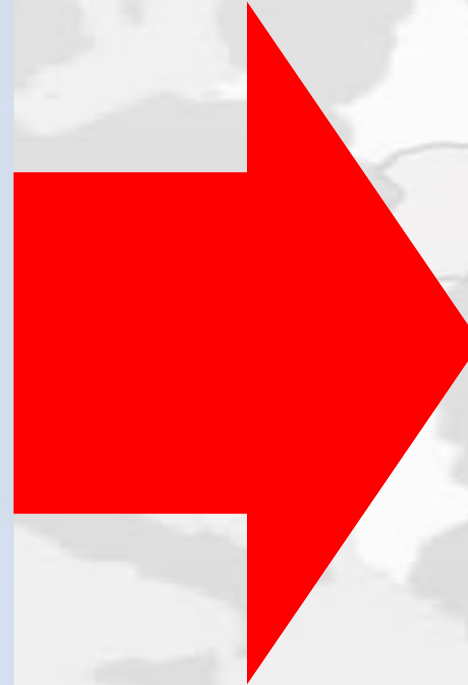
1. Законодавчо наділити інспекторів праці повноваженнями, потрібними для виконання ними їхніх обов'язків, як передбачено у Конвенціях МОП №№ 81 і 129 (про інспекцію праці) та у п. 1 ст. 9 Конституції України.
2. Продовжити імплементацію ст. 9 Конвенції МОП № 155 (про БГП та виробниче середовище).
3. Узгодити національне законодавство з ст. 4(2) Директиви ЄС 89/391/ЕЕС щодо БГП.
4. Скасувати Закон № 877-V від 5.04.2007 р. або повністю виключити Держпраці зі сфери його дії, затвердити запропоноване «Положення про інспекцію праці».
5. Замінити Порядок здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про працю запропонованим «Положенням про інспекцію праці».

Мораторії на проведення інспекційних заходів

Звичайна практика встановлення мораторіїв на проведення інспекційних заходів

(Закон № 1728-VIII від 3.11.2016 р.)

- Практика заборони інспекційної діяльності не дозволяє інспекторам праці проводити інспекційні заходи, виконувати свої обов'язки й, отже, знижує ефективність системи інспекції праці в Україні

Щоб забезпечити ефективність системи інспекції праці, слід розглянути питання про реалізацію таких заходів:

1. Утриматися від встановлення мораторіїв на інспекційні заходи, зокрема на інспекційні відвідування з питань праці.
2. Скасувати Закон «Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 3 листопада 2016 р. № 1728-VIII або принаймні обов'язково виключити Держпраці зі сфери його дії.

Процес децентралізації

Поточний процес децентралізації («Порядок здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю» – Постанова КМУ № 295)

- Поточний процес децентралізації створює значні проблеми для ефективної реалізації Конвенцій МОП №№ 81 і 129: (1) органи місцевого самоврядування є незалежними й не підпорядковуються центральному уряду, Мінсоцполітики або Держпраці; (2) місцеві інспектори праці не є державними службовцями; (3) не гарантовано їхній добір виключно на основі їхньої кваліфікації; (4) призначенню не передують жодне навчання; (5) умови праці та вимоги щодо їхнього прийняття на роботи не є єдиними (залежать від відповідного органу місцевого самоврядування); (6) рішення про створення місцевих служб інспекції праці приймають органи місцевого самоврядування; (7) нерівне територіальне охоплення; (8) непослідовність застосування законодавства і політики; (9) неоднаковий рівень дотримання на всій території.

Щоб забезпечити ефективність системи інспекції праці, слід розглянути питання про реалізацію таких заходів:

1. Припинити чинний процес децентралізації та взамін розпочати інший, розроблений у рамках контрольно-наглядових повноважень центрального апарату Держпраці, на основі органічного і сталого зростання існуючих територіальних органів Держпраці.
2. Скасувати Постанову КМУ № 295 (Порядки здійснення державного контролю і нагляду за додержанням законодавства про працю), тому що функції нагляду і контролю мають бути покладені на Держпраці, а порядок їх виконання має бути встановлений у запропонованому «Положенні про інспекцію праці».

ККС (Комітет Конференції із застосування стандартів) Висновки

Висновки Комітету Конференції із застосування стандартів Україною, Конвенцій №№ 81 і 129

- Інспекції праці потрібно надати всі необхідні засоби для ефективної та незалежної діяльності
- Інспекція праці повинна знаходитись під наглядом та контролем центральної влади

ККС рекомендує Уряду України:

1. Вжити необхідних заходів та здійснити відповідні реформи, щоб привести служби інспекції праці у відповідність до положень конвенцій № 81 та 129;
2. Надати детальну інформацію стосовно обмежень повноважень інспекторів праці, що містяться в законі № 877 та постанові № 295;
3. Сприяти ефективному діалогу з організаціями роботодавців і працівників з питань інспекції праці;
4. Забезпечити, щоб статус і умови служби інспекторів праці гарантували їхню незалежність, прозорість, неупередженість та підзвітність, як це передбачено Конвенціями;
5. Забезпечити, щоб інспекційні функції місцевих органів влади перебували під наглядом та контролем з боку Державної служби праці;
6. Забезпечити, щоб інші функції, покладені на інспекторів праці, не перешкоджали виконанню їхніх основних обов'язків і не впливали негативно на якість інспекцій праці;
7. Комітет (ККС) закликає уряд користуватися технічною допомогою з метою зміцнення потенціалу та ресурсів системи інспекції праці;
8. ККС висловив Уряду прохання детально повідомити про заходи, вжиті з метою реалізації цих рекомендацій, до наступного засідання Комітету експертів із застосування Конвенцій та Рекомендацій (КЕЗКР) у листопаді 2018 року.

Дякую за увагу!
Thank you for your attention!
Gracias por su atención!
Obrigado pela vossa atenção!

robalo@ilo.org

[**www.ilo.org/UkraineEUProject**](http://www.ilo.org/UkraineEUProject)